

התמיד, בין דאילו מקלע (ליה) מילתא – אם תיגזר איזו שהיא
גזירה בימים הראשונים של חודש ניסן, ובפליגיה לשבעה – ומתוך
כך יבטלו את שבעת הימים טובים של הקמת התמיד ויגזרו על
הציבור תענית, עדיין תמניא גופיה – יום ח' בניסן עצמו אסור,
דהנה ליה יומא קמא – שהוא היום הראשון מהימים דאיתותב ביה
הנא דשבעינא.
מסיימת הגמרא: השתא דאיתת להכי – כעת שהגעתי לתירוץ זה,
שיתכן שהברייתא אסרה יום אחד משתי סיבות כדי שאם תבטל
אחת יאסר מהשניה, לגבי עשרים ותשעה באדר ששאלנו מדוע
הוצרכה הברייתא לאסור מפני שהוא יום לפני ראש חודש ניסן
מאחר והוא יום לאחר כ"ח אדר, נמי – יש גם כן לומר, שפיון
דאילו מקלע מילתא – אם תבוא צרה בכ"ח אדר, ובפליגיה –
ויבטלו ליום טוב של עשרים ותמניא באדר ויגזרו בו תענית, עדיין
עשרים ותשעה גופיה אסור, דהנה ליה יומא דמקמי יומא דאיתוקם
תמידיא – שהוא יום שלפני היום שהועמד בו התמיד.
שנינו במשנה, שכל הימים הכתובים במגילת תענית שאסורים
בתענית, לדעת חכמים מותרים לפנייהם ולאחריהם, ולרבי יוסי
אסורים לפנייהם, וימים האסורים בהספד, לדעת חכמים אסורים
לפניהם, ולרבי יוסי אף לאחריהם. הגמרא דנה בפסק ההלכה של
דינים אלו: איתמר, רבי תימא בר אמי אמר רב, הלכה כרבי יוסי
שימים האסורים בהספד אסורים אף את היום שלאחריהם.
ושמואל אמר, הלכה כרבי מאיר שהוא התנא החולק על רבי יוסי
במשנתו (ושסתם משנה רבי מאיר היא), הסובר שאין אסורים
אלא את היום שלפניהם.
מקשה הגמרא: ומי אמר שמואל הכי – האם יתכן ששמואל פסק
שימים האסורים בהספד אף הימים שלפניהם אסורים, והתניא, רבן
שמעון בן גמליאל אומר, מגילת תענית פותחת 'אלן יומיא דלא
להתענאה בהון ומקצתהון דלא למיספד בהון', ומה תלמוד לומר
'בהון' 'בהון' שתי פעמים, לומר לך שהן עצמם אסורין, אבל הימים
שלפניהן ולאחריהן מותרין. ואמר שמואל, הלכה כרבן שמעון בן
גמליאל, ואם כן שמואל סובר שאף ימים האסורים בהספד אינם
אסורים את היום שלפניהם, וכיצד יתכן שפסק רבי מאיר שאסר
לפניהם.
מתרצת הגמרא: לדעת שמואל יש להקל בימים אלו שאין
קדושתם אלא מדרבנן, ולכן מעיקרא – בתחילה שלא ידע את
שיטת רבן שמעון בן גמליאל, סבר בין דליבא (ושאין) הנא דמיקל
כרבי מאיר, יש לפסוק הלכה כמותו, ולכן אמר הלכה כרבי מאיר.
אך בין דשמעיה לדעת רבן שמעון בן גמליאל דמיקל מפי – שמיקל
יותר מרבי מאיר ומתיר תמיד לפנייהם ולאחריהם, אמר הלכה
כרבן שמעון בן גמליאל.
וכן אמר ר' אלעאי (שם חכם) אמר רבי תימא בר אבא אמר רבי יוחנן,
הלכה כרבי יוסי. אמר ליה רבי תימא בר אבא לרבא, אסברא לך –
אסביר לך, כי אמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי, אדילא להתענאה –
לגבי הימים האסורים בתענית, שאסורים אף הימים שלפניהם.
אולם לגבי הימים האסורים בהספד לא פסק כמותו.
מקשה הגמרא: ומי אמר רבי יוחנן הכי – וכי כך אמר רבי יוחנן,
שימים האסורים בתענית אף הימים שלפניהם אסורים, והאמר רבי
יוחנן, הלכה כסתם משנה – כדן המוכר במשנה ללא הזכרת שם
אומרו, ותנן – ושנינו סתם משנה במסכת מגילה (ה), אף על פי
שאמר חכמים שפעמים מקדימין לקרוא את מגילת אסתר (ושזמן
קריאתה ב"ד וט"ו באדר) ב"א י"ב וי"ג אדר, ולעולם לא מאחרין
קריאתה אחר ט"ו.

אלא לאסור את היום שלפניו, הכא נמי – אף כאן לא נצרכה
הברייתא לכלול את ימי החג בין הימים האסורים מחמת שהתברר
בהם זמן חג השבועות, אלא כדי לאסור את היום שלאחריו כדי
ימים טובים דרבנן, שמחמת המועד עצמו אינו נאסר.
מקשה הגמרא: כמאן – כאיזו שיטה שייך לומר שהתנא כלל את
ימי המועד כדי לאסור לאחריו, הלא כרבי יוסי דאמר במשנתנו
(לעיל טו) שיום שאסור בהספד בין לפניו בין לאחריו אסור, שהרי
לרבנן לאחריו מותר, אי הכי בעשרים ותשעה באדר נמי, מאי
איריא דהו יומא דמקמי יומא דאיתוקם תמידיא – מדוע צריך התנא
לכלול את ראש חודש ניסן לאיסור מצד יום טוב שהוקם בו
התמיד כדי לאסור את היום שלפניו וכפי שהתבאר לעיל (ט"א),
תיפוק ליה דהנה ליה יומא דבתר עשרין ותמניא ביה – הרי ממילא
הוא אסור משום שהוא יום לאחר כ"ח אדר שהוא יום טוב בפני
עצמו, ולרבי יוסי יום שאסור בהספד, אוסר אף את היום שאחרי.
דתניא, בעשרים ותמניא ביה – באדר, אתת בשורתא טבתא
להתניא – הגיעה בשורה טובה ליהודים, דלא יעידון מן אוזייתא –
שאינם צריכים להתבטל מדברי תורה, שפעם אחת נזירה נזירה על
ישראל שלא יעסקו בתורה ושלל ימולו את בניהם וישחללו שבתות.
מה עשה יהודה בן שמעון וחביריו, הלכו ונמלו עצה ממטריניתא
(שרה) אחת שכל גדולי רומי היו מצוין אצלה. אמרה להם, עמדו
והפנינו בלילה. הלכו והפנינו בלילה, וכך אמרו והתפללו לפני ה'
על צרותיהם, אי שמים – 'אחה ה' שבשמים', ועוד הוסיפו ופנו
לשרים הרומאים ואמרו להם, וכי לא אחים אנחנו, וכי לא בני אב
אחד אנחנו, הרי יצחק הוא אב לעיכב ועשו, וכי לא בני אם אחת
אנחנו, הרי שניהם בני רבקה, ואם כן על מה ולמה נשתנינו מכל
אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות רעות. שמעו השרים
צעקתם, ובטלו את הגזירות, ואותו היום כ"ח באדר היה
ועשאוהו יום טוב לאסרו בתענית והספד. ואם הברייתא של מגילת
תענית סוברת כרבי יוסי האוסר את היום שאחרי, אין צריך
לאסור מחמת שהוא יום לפני א' ניסן.
מתרצת הגמרא: אמר אביי, לא נצרכה הלכה זו, אלא לחדש מעובר
– בשנה שחודש אדר מלא, ויום לפני ראש חודש ניסן אינו סמוך
לכ"ח אדר, ואינו נאסר אלא מפני שהוא יום לפני ראש חודש ניסן.
תירץ נוסף: רב אשי אמר, אפילו תמא שהברייתא באה להשמיע
זאת לשנה בה חדש אדר חסר, עדיין אפשר לתרץ, שכל שלאחריו
– כל יום הנאסר מחמת שהוא לאחר יום המוכר במגילת תענית,
בתענית אסור ובהספד מותר, שמאחר ואין איסורו מחמת עצמו
לא החמירו לאסור אף בהספד, וזה – ערב ראש חודש ניסן, הואיל
וממילא הוא בין שני ימים טובים, החמירו בו ועשאוהו כיום טוב
עצמו, ואפילו בהספד נמי אסור. לכך הוצרכה הברייתא לאסור גם
מצד שהוא יום לפני א' ניסן, ולא הסתפקה בכך שהוא יום לאחר
כ"ח אדר.
הגמרא ממשיכה לבאר את הנאמר במגילת תענית: אמר ר',
מתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב הנא דשבעינא – משמונה
בניסן עד סוף חג הפסח נתיישב מועד חג השבועות, וקבעו דלא
למיספד וקל וחומר שלא להתענות בהם. מקשה הגמרא: למה לי
למימר מתמניא ביה – מדוע הוצרכה הברייתא לומר שאותם ימים
טובים מתחילים בח' ניסן, לימא מתשעה ביה, ותמניא גופיה אסור
דהנה ליה יומא דאיתוקם ביה תמידיא – די היה לה לומר
שמתחילים בט' ניסן, וח' ניסן כבר אסור משום שהוא בכלל הימים
שהוקם בהם התמיד.
משיכה הגמרא: יש צורך להזכיר שהיום השמיני אסור גם מטעם
שבו נתיישב חג שבועות ולא די במה שנאסר משום שהוקם בו

תענית דף יח עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) קעג

1 מוֹתְרִין יָמִים אִלּוּ בְּהַסְפֵּד וְתַעֲנִית, ואִין דִּינִם כּוֹפְרִים אֵלָּא לַגְּבִי
2 קְרִיאַת הַמְּגִלָּה.
3 הַגְּמָרָא מְבַאֲרַת אֵת הַמִּשְׁנָה, וּמוֹכִיחָהּ מִמֶּנָּה מַדּוּ דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי
4 יוֹחָנָן. מְבַרְרַת הַגְּמָרָא: אֵימַת – כִּלְפֵי אֵיזָה יוֹם שֶׁהִקְדִּימוּ לִקְרֹא בּוֹ
5 שְׁנֵינוּ שְׁמוֹתָר בְּהַסְפֵּד וְתַעֲנִית, אֵילִימָא בְּנֵי הַמִּסְרָא וְקָא קְרוּ לֵיהּ
6 בְּאַרְבִּיסָר – אִם נֶאֱמַר שְׁכִלְפֵי בְנֵי כְּרָכִים שְׂדִינִם לִקְרֹא בִט"ו
7 וְהִקְדִּימוּ לִקְרֹא בִּיד, וּמִי שָׁרִי – וְכִי מוֹתְרִים הֵם בְּתַעֲנִית וְהַסְפֵּד,
8 וְהַכְּתִיב בְּמִגִּילַת תַּעֲנִית יוֹם אֲרַבְּעָה עָשָׂר בּוֹ (בֹּאדְרָא) יוֹם הַמִּשְׁחָה
9 עָשָׂר בּוֹ, יוֹמֵי פִּוְרִיא אֵינִין (יְמֵי פִּוְרֵי הַסֵּם), וְקִבְעוּ חֻכְמִים דְּלֹא
10 לְמִסְפֵּד בְּהוֹן, וְאִמְרָא רַבָּא, לֹא נִצְרָכָא הַלְכָּהּ זֶה אֵלָּא לְאַסּוּר אֵת שֶׁל
11 זֶה בְּזֶה וְאֵת שֶׁל זֶה בְּזֶה – אֵת יוֹם הַפּוֹרִים שֶׁל בְּנֵי עֵיירֹת עַל בְּנֵי
12 הַכְּרָכִים וְאֵת שֶׁל בְּנֵי כְּרָכִים עַל בְּנֵי הָעֵיירֹת. הִרִי שְׁבִנֵי הַכְּרָכִים
13 אֶסְרִים אָף בִּיד, וְלֹא יִתְכֵן שְׁזַאת בָּאָה הַמִּשְׁנָה בְּמִגִּילָה לְהַתִּיר.
14 וְאֵלָּא נִפְרַשׁ שְׁכוּנוֹת הַמִּשְׁנָה לְבִנֵי אֲרַבִּיסָר וְקָא קְרוּ לֵיהּ בְּתַלְסָר –
15 בְּנֵי כְּפָרִים וְעֵיירֹת שְׂדִינִם בִּיד כְּאִשּׁוּר מִקְדִּימִים וְקוֹרְאִים בִּיד. אָף
16 זֶה לֹא יִתְכֵן, שְׁהִרִי י"ג יוֹם יִנְקְנוֹר הוּא – יוֹם טוֹב הַמוֹזְכָּר בְּמִגִּילַת
17 תַּעֲנִית וְיִתְבָּאֵר בַּגְּמָרָא לְהֵלֶן. וְאֶסְרֹר בְּתַעֲנִית וְהַסְפֵּד. וְאֵלָּא נִפְרַשׁ
18 שְׁכוּנוֹת הַמִּשְׁנָה לְבִנֵי אֲרַבִּיסָר וְקָא קְרוּ לֵיהּ בְּתַלְסָר – בְּנֵי כְּפָרִים
19 וְעֵיירֹת כְּשִׁמְקִדְמִים וְקוֹרְאִים בִּיד. גַּם זֶה לֹא יִתְכֵן, שְׁהִרִי יוֹם
20 מוֹרִינִים הוּא וְאֶסְרֹר בְּתַעֲנִית וְהַסְפֵּד וְיִתְבָּאֵר בַּגְּמָרָא לְהֵלֶן.
21 אֵלָּא לֹא, דְּקָא קְרוּ לֵיהּ בְּתַלְסָר – וְדֹאִי הַכוּוּנָה לְבִנֵי כְּפָרִים
22 וְעֵיירֹת שֶׁהִקְדִּימוּ לִקְרֹא בִּיד. וְקָנָה – וְעַל יוֹם זֶה שְׁנֵינוּ שְׁמוֹתָר
23 בְּהַסְפֵּד וּבְתַעֲנִית, אָף שְׁהוּא יוֹם לִפְנֵי יוֹם מוֹרִינִים. נִמְצָא מְבֹאֵר
24 בְּסֵתָם מִשְׁנָה זֶה שִׁמְיָם הָאֶסְרִים בְּתַעֲנִית אֵינִם אֶסְרִים אֵת הַיָּמִים
25 שֶׁלִּפְנֵיהֶם, וְכִיצַד יִתְכֵן שְׂרַבִי יוֹחָנָן הַפּוֹסֵק כְּסֵתָם מִשְׁנָה יִפְסֹק כְּרַבִּי
26 יוֹסִי שִׁמְיָם הָאֶסְרִים בְּתַעֲנִית אֶסְרִים אֵת הַיָּמִים שֶׁלִּפְנֵיהֶם.
27 מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: לֹא מוֹכְרִים לֹמֵר כֵּן, אֵלָּא לַעֲלוֹם יִתְכֵן שְׂרַבִי
28 יוֹחָנָן פּוֹסֵק כְּרַבִּי יוֹסִי, וְכוּנוֹת הַמִּשְׁנָה לְבִנֵי אֲרַבְּעָה עָשָׂר וְקָא קְרוּ
29 לֵיהּ בְּתַלְסָר – בְּנֵי כְּפָרִים וְעֵיירֹת שֶׁהִקְדִּימוּ לִקְרֹא בִּיד, וְ
30 וְדִקְאָמְרָת – וּמַה שֶׁהִקְשִׁית שִׁיב אֲדָר יוֹם מוֹרִינִים הוּא, יוֹם מוֹרִינִים
31 גּוֹפִיָּה בְּפִלּוּהוּ – חֻכְמִים בִּיטְלוּ חַז זֶה, הוּאִיל וְנִקְרְנוּ בּוֹ
32 שְׁמִיעָה וְאִתְּחָה אִתּוּ. כִּי הָא דְרַב נַחֲמָן גִּזְרֵת תַּעֲנִיתָא בְּתַלְסָר – בִּיד
33 אֲדָר, מִחֻמַּת צָרָה מְסוּיִמָּה, וְאִמְרֵי לֵיהּ רַבָּנִן, כִּיצַד גִּזְרֵת אִתְּחָה תַּעֲנִית
34 בְּיוֹם זֶה וְהִלּוּא יוֹם מוֹרִינִים הוּא, אִמְרָא לְהוּ רַב נַחֲמָן, יוֹם מוֹרִינִים
35 גּוֹפִיָּה (עַצְמוֹ) בְּפִלּוּהוּ, הוּאִיל וְנִקְרְנוּ בּוֹ שְׁמִיעָה וְאִתְּחָה אִתּוּ.
36 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְתִפְשׁוּק לֵיהּ – עֲדִיין יֵשׁ לֹאסּוֹר לְהַתַּעֲנוֹת בִּיד אֲדָר
37 לְדַעַת רַבִּי יוֹחָנָן הָאֶסְרִי יָמִים שֶׁלִּפְנֵיהֶם, מִשּׁוֹם דְּהִנּוּ לֵיהּ – שְׁהוּא
38 יוֹם שְׁלִפְנֵי יוֹם יִנְקְנוֹר, וְכִיצַד נִפְרַשׁ לְדַעְתּוֹ שֶׁהַמִּשְׁנָה מִתִּירָה
39 לְהַתַּעֲנוֹת בְּיוֹם זֶה. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אִמְרָא רַב אִשִּׁי, הִשְׁתָּא אִיהוּ
40 גּוֹפִיָּה בְּפִלּוּהוּ – כַּעַת שֶׁאֵת הַיּוֹם טוֹב עַצְמוֹ שְׁהִיד בִּיד אֲדָר בִּיטְלוּ
41 חֻכְמִים וְהַתִּירוּ לְהַתַּעֲנוֹת מִשּׁוֹם צָרָה שְׂאִירֵעָה בּוֹ, הָאִם מִשּׁוֹם יוֹם
42 יִנְקְנוֹר שְׂאִירֵי נִיקִים וְנִגְזֵר – נַעֲמִיד וְנִגְזֵר בּוֹ אִסּוּר תַּעֲנִית, אֵלָּא
43 וְדֹאִי, אָף לְדַעַת רַבִּי יוֹסִי הָאֶסְרִי יָמִים שֶׁלִּפְנֵיהֶם, בְּיוֹם זֶה מוֹתָר
44 לְהַתַּעֲנוֹת אַחֵר שֶׁנִּתְבַּטְּלָה קְדוּשָׁתוֹ, וְאִפְשָׁר לְהַעֲמִיד אֵת הַמִּשְׁנָה
45 הַמִּתִּירָה תַּעֲנִית וְהַסְפֵּד בְּבִנֵי כְּפָרִים וְעֵיירֹת שֶׁהִקְדִּימוּ לִקְרֹא
46 בְּאוֹתוֹ יוֹם.
47 מְבַרְרַת הַגְּמָרָא: מִאי יִנְקְנוֹר וּמִאי מוֹרִינִים – מִחֻמַּת מַה קִּבְעוּ יָמִים
48 אִלּוּ לִיָּמִים טוֹבִים, וְעַל שֵׁם מַה נִּקְרָא כֵּךְ. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: דְּתִנִּיא,
49 יִנְקְנוֹר (שֵׁם אֲדָם) אַחֵר מֵאֲפָרְכִי (דּוֹכְסִי) וְיוֹנִים הָיָה, וְכָל יוֹם יוֹם
50 בּוֹמֵן הַמִּלְחָמָה עַל יְרוּשָׁלַיִם, הָיָה מִיָּנָף אֵת יְדוֹ עַל (כַּנְגִּד) וְהוּדָה
51 וְיִירְמְיָהוּ, וְאִמְרָא, אִימְתִי תַפּוֹל בְּיָדִי וְאֲרַבְּסָנָה. וְכִשְׁנִכְרָה מְלָכּוּת בֵּית
52 הַשְּׁמוֹנָאִי עַל הַיּוֹנוֹנִים וְנִצְחָוּם, תַּפְסוּדוֹ וְקִצְצוֹ אֵת בְּהוֹנוֹת דָּוִד
53 וְהִלְלוּ, וְהִלְאוּם בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְאִמְרָא, פֶּה שְׁחִיתָ מְדַבֵּר בְּנִיאוֹת
54 וְיָדִים שְׁחִיתָ מְנִיפּוֹת עַל יְרוּשָׁלַיִם, תַּעֲשֶׂה פֶּה נִקְמָה, וְלֹזֶכֶר זֶה נִקְבַּע
55 אוֹתוֹ יוֹם יוֹ"ג (אֲדָר) לְיוֹם טוֹב.
56 מִאי יוֹם מוֹרִינִים, אִמְרָא בְּשִׁבְקֵשׁ מוֹרִינִים הַמֶּלֶךְ לְחַרוֹג אֵת לִזְלִינִים
57 וּפְשִׁים אִתּוּ בְּלֹדְקָא – לוֹד, אִמְרָא לְהֵם, אִם מַעֲמֹו שֶׁל תַּנְיָה מִישְׁאֵל
58 וְעוֹרָה אִתְּם, יָבֹא אֲלֵהֶם וְיִצִּיל אֶתְכֶם מִיָּד, בְּדֶרֶךְ שֶׁהִצִּיל אֵת
59 תַּנְיָה מִישְׁאֵל וְעוֹרָה מִיָּד נְבוֹכַדְנֶצַּר. אִמְרָא לֹא אוֹתָם צְדִיקִים, תַּנְיָה

60 מִישְׁאֵל וְעוֹרָה צְדִיקִים גְּמוּרִין הָיוּ, וְרִאיוֹנֵי הָיוּ לְיַעֲשׂוֹת לָהֶם גַּם, וְכִמוּ
61 כֵּן נְבוֹכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ הַגּוֹן הָיָה, וְרִאיוֹ לְיַעֲשׂוֹת גַּם עַל יְדוֹ, שְׁמַתּוֹךְ הֵנִס
62 יִקְדֵּשׁ שֵׁם שְׁמִים וְיוּדָה שֶׁהִקְבִּה שׁוֹלֵט בְּעוֹלָמוֹ, וְאִילוּ אוֹתוֹ רִשְׁעָה
63 [אִתְּחָה] הָדִינֵם הוּא שְׁלֹא יַחְזוֹר בּוֹ מִרְשָׁעוֹת וְלֹא יִלְמַד מִדֵּהִנֵּס
64 מֵאוֹמָה, וְאִינוּ רֹאִי לְיַעֲשׂוֹת גַּם עַל יְדוֹ, וְאָף אִינוּ צְדִיקִים
65 גְּמוּרִים כְּמוֹתָם, שִׁיתְכֵן שְׁנַתְּחִיבֵנוּ בְּלֵיהּ לְמָקוֹם עַל עֲבִירוֹת
66 שְׂבִידֵינוּ, וְאִם אֵין אִתְּחָה הוֹרֵגֵנוּ, הִרְבָּה הוֹרֵגֵם יֵשׁ לוֹ לְמָקוֹם, וְהִרְבָּה
67 דְּבִינֵן וְרִאיוֹנֵי יֵשׁ לוֹ לְמָקוֹם בְּעוֹלָמוֹ שְׁפּוֹנְעִין בְּנוֹ הוֹרֵגֵן אִתְּנוּ, אֵלָּא
68 לֹא מְסָרֵנוּ הַקְדוֹשׁ בְּיוֹף הוּא בִּיד, אֵלָּא שְׁעָתִיד לִפְרֵעַ דְּמִינוּ מִיָּד, שְׁאֵף
69 אִם אִינוּ חַיִּיבִים מִיָּתָה, לֶךְ אֶסְרֹר לְהוֹרֵגֵנוּ. אָף עַל פִּי בֵּן לֹא
70 נִכְנָסוּ דְּבִרְיָהֶם בְּלִבּוֹ וְהִרְגֵּן מִיָּד. אִמְרָא, לֹא זֶה מִשְׁם עַד שְׁכָאֵו
71 דְּיוֹפְלִי (שְׁנֵי שְׂרִים) מְרֹמֵי וּפְצָעוּ אֵת מוֹחוֹ בְּנוֹרִין (מִקְלוֹתוֹ).
72 וּמִחֻמַּת נֵס זֶה שֶׁהִקְבִּה תַבַּע דָּמָם, נִקְבַּע אוֹתוֹ יוֹם (י"ב אֲדָר) לְיוֹם
73 טוֹב.
74 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה: אֵין גּוֹזְרִין תַּעֲנִית עַל הַצְּבוּר בְּתַחֲלָה בְּחִישִׁי בּוֹ, אֵין
75 גּוֹזְרִין תַּעֲנִית בְּרִאשֵׁי הַדָּשִׁים בּוֹ כְּחֻנוּכָה וּבְפּוֹרִים, וְאִם תַּחֲחִילוּ אֵין
76 מִפְּסִיקֵין, דְּבִרִי רַבֵּן גְּמִלְיָא.
77 מְבַרְרַת הַגְּמָרָא: וְכַפָּה הוּא תַּחֲחָלָה – כַּמָּה תַּעֲנִית יִתְעַנו וְיַחֲשֹׁב
78 שֶׁתַּחֲחִילוּ לְהַתַּעֲנוֹת. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: רַב אֶהָא אִמְרָא, שְׁלֹשׁ תַּעֲנִיתוֹת.
79 רַבִּי אִסִּי אִמְרָא, אִפִּילוּ תַעֲנִית אִתְּתָה.
80 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה, אִמְרָא רַבִּי מֵאִיר אָף עַל פִּי שְׂאִמְרָא רַבֵּן גְּמִלְיָא אֵין
81 מִפְּסִיקֵין, מוֹדָה הִיָּה שְׂאֵין מְשַׁלְמִין, מְבִיאָה הַגְּמָרָא שִׁטָּה חוֹלְקָתָהּ:
82 אִמְרָא רַב הִיְהוּדָה אִמְרָא רַב, זֶה דְּבִרִי רַבִּי מֵאִיר שְׂאִמְרָא מִשּׁוֹם רַבֵּן (שְׁמִעוֹן
83 בֶּן) גְּמִלְיָא שְׂאֵף כְּשִׁמְתַּעֲנִים בִּימֵים אִילוּ אֵין מְשַׁלְמִים אֵת
84 הַתַּעֲנִית, אֲכָל חֻכְמִים אִמְרָא, מְתַעֲנָה וּמְשַׁלֵּם. דְּרִשׁ מִר וּמְרָא
85 מְשַׁמִּיָּה דְּרַב הוֹנָא, הִלְכָּהּ כְּחֻכְמִים שְׁמַתְעֲנָה וּמְשַׁלֵּם.

הדרן עלך סדר תעניות ביצד

פרק שלישי - סדר תעניות אלו

87 בפרקים הקודמים התבארו סדרי ודיני התעניות שגזרינו על
88 הציבור מחמת עצירת גשמים בזמני היורה, בפרק זה יבארו דיני
89 תעניות שגזרינו על צרות אחרות.

משנה

91 סדר תעניות אלו האמור לעיל (י. יב), שבתחילה מתענים תעניות
92 קלות ורק אחר שלא נענו מתענים תעניות חמורות, נאמר רק
93 בעצירת גשמים ברביעיה ראשונה. אבל על צמחים ששנו צורת
94 גדילתם כגון שלא היו חטים בשיבולים או שתחת חיטה יצא חות,
95 מתריעין ומתענים עליהן מיד כחומרת התעניות האחרונות
96 שנאמרו בעצירת גשמים, שאם לא יתקנו הצמחים במהרה
97 יופסדו כליל.
98 וכן באופן שפסקו הגשמים בין גשם שירד לגשם המתממה לירד
99 למשך ארבעים יום, מתריעין ומתענים עליהן מיד תעניות חמורות,
100 מפני שהיא מכת בצורת, שעל ידי הפסקת הגשמים נפסדים
101 הצמחים, ולא יוכלו לצמוח עוד כבתחילה.
102 וכן אם ירדו הגשמים בנחת כראוי לצמחין, אבל לא ירדו בחזקה
103 כראוי לאילן, או שירדו בחזקה כראוי לאילן ולא בנחת כראוי
104 לצמחין, וכן אם ירדו בין בנחת ובין בחזקה וראויים הם לזה ולזה –
105 לצמחים ולאילנות, אבל לא בכמות הראויה למלאות מהם מי
106 שתייה לבורות לשיחין ולמקצרות, מתריעין עליהן מיד, שמאחר
107 וירדו גשמים רבים, נראה שלא ירדו עוד.
108 וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים אלא על הערים סביבה, שנחשב
109 זאת לעצירת גשמים, כדכתיב בנבואת עמוס שהקב"ה מוכיח את
110 ישראל על כך שהביא עליהם רעב ועדיין לא חזרו בתשובה (עמוס
111 ד' ו') וגם אנכי מנעתי מכם את הגשם וגו' והקסרתי על עיר אחת ועל
112 עיר אחת לא אמסיר חלקה אחת תמסר וגו',
113